

אם לא בריתי

נער הייתי בישיבות הקדושות. זכיתי ללמוד תורה מגדולי הרבנים. הקו המרכזי שהם חינכו אותנו, היה לראות את כל מה שקורה בעולם בעיניים של תורה, ולחשוב איך הדברים נוגעים אלינו כבני ישיבה.

רבתינו חינכו אותנו, שקיום העולם תלוי בלימוד התורה הקדושה, כדכתיב "כֹּה אָמַר ה', אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמָם וָלַיְלָה, חֻקֹּת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שָׁמַתִּי" (ירמיהו לג, כה). וכפי שהגמרא במסכת פסחים דף סח: דורשת אותו - "אמר רבי אלעזר, אילמלא תורה לא נתקיימו שמים וארץ, שנאמר אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי". וכבר הרחיב בדברים רבינו חיים מוולוז'ין בספרו "נפש החיים" שער ד'.

בהתאם לכך, בכל פעם שקרה אסון לעם ישראל או בעולם כולו, חידדו לנו רבותינו את ההבנה, שהדבר נובע מחמת שהתרשלנו בלימוד התורה המחזיקה את העולם. וממילא, כדי לתקן את הדבר, צריכים אנו להתחזק בלימוד תורה, ולהוסיף בהתמדה ובהעמקה.

תמיד יכלה להישאל השאלה, הרי יש בתורה תרי"ג מצוות, ומצוות תלמוד תורה איננה המצווה היחידה. אולי דברים מסויימים קרו מחמת סיבות אחרות? הן בתורה יש דגש על הרבה מצוות, שאם נעבור עליהן ה' יעניש את עם ישראל, ובנביאים הנזיפות בעם ישראל נאמרו על מצוות מגוונות!

אך התשובה היתה ברורה: אין לנו כעת נביאים או גילויים משמיים שיאמרו לנו על מה ולמה באה כל צרה. ממילא, הדרך הפשוטה והנכונה היא "צִאִי לָךְ בְּעֶקֶבִי הַצֵּאן". ללכת בדרך הברורה שסללו לנו גדולי ישראל, שהדגישו תמיד ששורש העניין הוא לימוד תורה, כדכתיב "עַל מָה אֲבָדָה הָאָרֶץ...עַל עֲזָבְכֶם אֶת תּוֹרָתִי", ופרשה זאת הגמרא (בבא מציעא פה; נדרים פא.) "שלא ברכו בתורה תחילה". ממילא, עלינו לדעת שהכל סובב סביב לימוד התורה בעולם, להבין שזה מה שמחזיק את העולם, ואפילו השפע הגשמי בעולם או העדרו, הוא תוצאה ישירה של השקיעה בלימוד אצל בני התורה, שהם הם המחזיקים את העולם.

על פי אותה דרך, כך אנו צריכים להתייחס גם למגפת הקורונה: חיזוק בלימוד תורה. לא בכדי אמרו רבותינו, שהסכנה בסגירת הישיבות גדולה מאשר הלימוד בהן. אמנם מדין "פיקוח נפש" הורו לנו גדולי ישראל ללמוד איש איש בביתו, מ"מ עלינו להתאמץ בהתמדה יתרה, שהלימוד בבית לא יפול מאשר באמצע הזמן בישיבה.

ובפרט שהציבור החרדי נמצא בעין הסערה במגיפת הקורונה. וודאי שמשמיים נרמז לנו, שעלינו להתחזק בתפקידנו.

אלא שהפעם נרמז לנו משמיים דבר נוסף. רמז שאנו - צעירי הצאן - לא היינו יכולים לומר זאת מדעתנו, אך לקב"ה יש דרכים לשלוח אלינו את דבריו, דרך חכמי ישראל האמונים על "סוד ה' ליראיו", והקב"ה מגלה להם רצונו בדרכים שגדולי ישראל קבלו במסורת מן הדורות הקודמים, דרכים המסורות רק לתלמידי החכמים שבדור.

פורסם ברבים, כי הגאון הרב בנימין אלישיב שליט"א, בנו של פוסק הדור הגרי"ש אלישיב זצ"ל, ערך גורל הגר"א בקשר למגפת הקורונה, וקבל כתשובה את הפסוק הבא:

רָאָה נָתַתִּי לְפָנֶיכֶם אֶת הָאָרֶץ, בָּאוּ וַרְשׁוּ אֶת הָאָרֶץ, אֲשֶׁר נִשְׁבַּע ה' לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וְלַיַּעֲקֹב לֵאמֹר לָהֶם וּלְזָרָעָם אֶחְרִיכֶם: (דברים א, ח)

אנו צריכים להתבונן בפסוק זה, ולראות מה ה' רוצה מאתנו. כן, מאתנו, בני התורה. במה אנו צריכים להתחזק.

לפני כתשעים שנה אמר החפץ חיים, שמסורת בידינו ביחס לצרות שבאו על עם ישראל - "וּבְהָרָה צִיּוֹן תִּהְיֶה פְּלִיטָה וְהָיָה קִדְּשׁ" (עובדיה א, ז). הרב כהנמן זצ"ל ששמע את הדברים מהחפץ חיים, הציב את הפסוק הנ"ל בפתח ישיבת פוניבז' כאות ושם לדברי רבו, ולהקמת עולם התורה מחדש אחרי חורבן יהדות אירופה כאן בארץ ישראל. פסוק ברוח דומה - "וְהָיָה הַנָּשָׂאָר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתָר בִּירוּשָׁלַם קִדְּשׁ יֵאמָר לוֹ" (ישעיהו ד, ג) ניצב בראש בניין "אוהל קדושים".

הפסוק שהביא החפץ חיים לימד את עם ישראל, כי המשכיות האומה והמשכיות תורתה יתקיימו בארץ ישראל. ואכן לאחר החורבן הנורא, עם ישראל הולך ומשתקם בארץ ישראל, עולם הישיבות מתרחב, וב"ה יש היום יותר בני ישיבה מאשר לפני השואה הנוראה, עד כי הדרך הטבעית לצורב חרדי הוא ללכת לישיבה לשנים רבות.

הפסוק שעלה בגורל הגר"א על מגפת הקורונה מדבר על שלב נוסף. הוא אינו מסתפק בעליה לארץ ישראל ולמגורים בה, אלא לירושת הארץ. "בֹּאוּ וְרִשׁוּ אֶת הָאָרֶץ". הפסוק מדבר על השבועה שנשבע ה' יתברך לאבות הקדושים. על הברית שכרת ה' עם האבות, עליה נאמר "בַּיּוֹם הַהוּא כָּרַת ה' אֶת אֲבֹרָם בְּרִית לֵאמֹר, לְזִרְעֲךָ נִתַּנְתִּי אֶת הָאָרֶץ הַזֹּאת, מִנְּהָר מִצְרַיִם עַד הַנָּהָר הַגָּדֹל נָהָר פָּרָת:" (בראשית טו, יח).

אני יודע, שמייד תעלה השאלה, האם לצורך כך נצטרך להתחבר לרשעים?

אך את השאלה הזו צריך לשאול את הקב"ה. הוא נתן את התשובה, והוא הורה לנו מה הפסוק ומה המצווה שיש לשים עליה דגש כעת.

ומכל מקום, כדי לקרב את הדברים אל הלב, נזכיר את הידוע לכולם, שהרשעים כבר מזמן מאסו בארץ חמדה. הם פרקו מעליהם עול תורה ומצוות, מה הפלא שפרקו מעליהם גם את מצוות ירושת הארץ.

ואנו קבלנו רמז מן שמיא, כי הגיעה העת לשוב אל מקורותינו אנו. לשוב אל ירושת ארץ ישראל, שכל התורה מלאה בה.